

Lupčianske zvesti

www.slovenskalupca.sk

18. ročník

OBECNÉ NOVINY OBYVATELOV, RODÁKOV A PRIATELOV OBCE SLOVENSKÁ LUPČA

číslo 10 | december 2016

AKTUÁLNE V OBCI

Návštevníci našej obce už nezablúdia

2

AKTUÁLNE V OBCI

Obnova pokračuje v najkrajšej komnate hradu

6

Z HISTÓRIE OBCE

Tá Driekynská bystrá voda

11

DFS DRATVÁRIK

30. výročie založenia

15

Začalo sa predvianočné obdobie

Prvou adventnou nedeľou sa pre kresťanov začína obdobie adventu, prípravy na slávenie narodenie Ježiša Krista. Symbolom adventného obdobia, ktoré trvá štyri týždne, je adventný veniec so štyrmi sviecami. Preto v sobotu 26. novembra členovia kultúrnej komisie vyzdobili a pripravili adventný veniec, aby sme sa všetci mohli na chvíľu zastaviť, zamyslieť a aby mal tento čas dôstojný začiatok. V ten istý večer nám veniec v parku oproti obecnému úradu posvätil náš katolícky kňaz a evanjelický pán farár povedal adventné zamyslenie.

Pre tých z vás, ktorí prijali pozvanie, bol okrem prívetivého slova nachystaný teplý čaj a malé občerstvenie. Tak mohol advent začať nielen v našej obci, ale aj v našich srdciach.

Preto vždy, keď pôjdete okolo, zamyslite sa, spomaľte, myslite na svojich blízkych.

My, kultúrna komisia, vám želáme, nech je pre vás tento čas požehnaný, nech nájdete pokoj vo svojom srdci aj so svojimi blízkymi tak, ako sme si to všetci spoločne popriali pri adventnom venci.

Dagmar Jakušová

Vianoce

V rýchlom behu dní nášho upohňaného sveta prišiel čas Vianoc. Čas sviatočný, čas výnimočný, čas priam zázračný. Vošiel do našich príbytkov so všetkým, s čím si spájame najkrajšie sviatky roka. Čas, keď si sadáme k spoločnému stolu, aby sme si popriali vzájomnú úctu a lásku. Čas, kedy sa snažíme aspoň na chvíľu zastaviť

a zaspomínať si na chvíle prežité v tomto roku.

Prajem vám všetkým požehnané a príjemné prežitie vianočných sviatkov, nech ticho Vianoc vás všetkých naplní pravým pokojom, radosťou, láskou, zdravím a božím požehnaním po celý nový rok 2017.

Ing. Miroslav Macák, starosta obce

*A už je tu zas,
ten čarovný vianočný čas.
Tá nádherná atmosféra,
čo všetkým detstvo pripomína...
Vianoce a s nimi vianočný jas,
vôňa medu, ihličia a minulých čias...
...už Vianoce sú tu... zas...*

Návštevníci našej obce už nezablúdia

Obec Slovenská Lupča zaznamenáva v posledných rokoch zvýšený počet turistov a návštevníkov obce. Z tohto dôvodu bol na podnet komisie cestovného ruchu a podnikania pôsobiacej pri OcÚ naplánovaný projekt pod názvom „Orientačný systém v obci Slovenská Lupča“ pre zvýšenie informovanosti a zjednodušenie orientácie. Cieľom je umožniť práve

návštevníkom obce jednoduchšie sa orientovať v obci za účelom vy-

hľadania turistických atrakcií, prírodných a kultúrnych pamiatok,

či športových areálov. Projekt bol podporený Oblastnou organizáciou cestovného ruchu Stredné Slovensko a Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja. Jedná sa o ukončenie prvej fázy projektu značenia v obci. V najbližšom období sa tento projekt rozšíri o smerové značenie ulíc.

Roland Lamper,
poslanec OZ

Časté výpadky elektriny

Na základe sťažností občanov našej obce sme požiadali SSE – Distribúcia a.s. Žilina o vyjadrenie ku krátkodobým a častým výpadkom elektrickej energie v lokalite k.ú. Slovenská Lupča.

Zvýšený výskyt týchto výpadkov je kedykoľvek počas roka a nemajú naň vplyv zlé poveternostné vplyvy (vietor, búrka, dažď....).

Odpoveď k našej sťažnosti:

SSE distribúcia
Vec: Informácia

Vážený zákazník, odpovedáme na Váš list. Stredoslovenská energetika – Distribúcia, a.s.

Upozornenie

Zberný dvor je v čase od 18. novembra 2016 do 31. marca 2017 zatvorený. **oú**

(ďalej len SSE-D) ako prevádzkovateľ distribučnej siete preveril Vami doručенú požiadavku o vyjadrenie k výpadkom v dodávke el.energie pre odberné miesto EIC 24ZSS13229890004, v lokalite Slovenská Lupča, v dňoch 14.10.2016 a 21.10.2016. Ospravedľujeme sa za prípadné vzniknuté problémy. Po prešetrení situácie Vám dávame na základe výsledkov šetrenia nasledovné stanovisko. Odberné miesto je napájané z napájača BBY vn 308. V našich elektronických systémoch v uvedenom období evidujeme sieťové poruchy na napájacom vedení. Dňa 14.10.2016 išlo o konár zo stromu mimo ochranného pásma vetra. Dňa 21.10.2016 registrujeme zafungovanie ochrán vedenia na čas kratší ako jedna sekunda. Preto Vašu reklamáciu považujeme za opodstatnenú. Toto konkrétne vedenie patrí medzi najdlhšie v SSE-D a vedie cez zalesnený terén. Za účelom zamedzenia vzniku porúch sme v jesenných mesiacoch

vykonali mimoriadnu inšpekciu na 22 kV vedení a vykonali sme výrub porastu, ktorý mohol výpadky spôsobovať. Zariadenie naďalej monitorujeme a pri zvýšenom výskytu porúch prijmem adekvátne opatrenia. Napriek tomu nie je možné vznik porúch úplne eliminovať. Na základe vyššie uvedených skutočností našim odberateľom odporúčame, aby si citlivé zariadenia chránili dodatočnými ochranami a záložnými zdrojmi priamo na ich mieste spotreby. SSE-D, a.s. zabezpečuje vo svojich distribučných sieťach základný stupeň ochrany vedení a odberných zariadení. Pre bezproblémovú prevádzku citlivých elektronických a dôležitých výrobných zariadení sú potrebné aj ďalšie stupne príslušných ochrán, medzi ktoré patria záložné zdroje, prepäťové, podpäťové a prúdové ochrany a iné, podľa druhu, dôležitosti a citlivosti pripojených zariadení. Túto zvýšenú bezpečnosť prevádzky citlivých technických

zariadení si musí zabezpečiť na svoje náklady ich prevádzkovateľ.

Pri ďalších žiadostiach k tejto veci, žiadame Vás, uveďte číslo tohto vyjadrenia, alebo priložte jeho fotokópiu.

S pozdravom
Mgr. Anna Rechteriková
riaditeľ divízie
ZÁKAZNÍCKE SLUŽBY

(Prepísaná odpoveď SSE – bez úprav)

Koniec roka 2016 v Domove dôchodcov a domove sociálnych služieb v Slovenskej Ľupči

Pomaly sa chýli koniec roka a my v DD a DSS bilancujeme. Za celý rok sme s našimi klientmi zažili plno veselých chvíľ spojených s príjemnými akciami, zábavami, návštevami. Organizovali sme fašiangovú zábavu, gulášovú oslavu pri príležitosti menín a narodením nášho klienta pána Pauliaka, oslavu narodenín pána Klačana, besedu s políciou a viaceré tvorivé dielne. Prišla medzi nás Ľudová hudba pána Majeríka a ľudová hudba z Hrušova, vystupoval DFS Dratvárik, deti z MŠ Slovenská Ľupča a ZŠ Sama Czambela. Boli sme na návšteve v DDaDSS Sebedín-Bečov, v Banskej Štiavnici na podujatí Osmidiv, v Žiari nad Hronom na koncerte Na krídlach anjelov. Aktívne sme sa zapojili do Dňa narcisov, Týždňa dobrovoľníctva, Športíady či Zemiakových hodov v Banskej Bystrici.

Najradšej sme, keď sú chvíle radosti v DDaDSS strávené v obkolesení príbuzných, ale i milých spriaznených duší. Sú to všetko ľudia, ktorí navštevujú našich klientov či stretávajú sa s nimi na uliciach, prehodia pár slov, vyčaria úsmev na tvári. Možno pre niekoho zanedbateľný moment, na ktorý za rohom zabudne, ale pre človeka v zariadení sociálnych služieb je taký okamih veľmi vzácny a zakaždým hodnotný. Preto chceme z úprimného srdca poďakovať

všetkým, ktorí nás v roku 2016 prišli navštíviť, zatancovať, zaspievať, prečítať poéziu či zašportovať si. Taktiež sme radi, že aj napriek občasnému výstrelkom našich klientov sú Ľupčania voči nim tolerantní a chápu.

Naše veľké ďakujem patrí pánu starostovi Ing. Miroslavovi Macákovi a všetkým pracovníkom Obecného úradu, príslušníkom policajného zboru SR v Slovenskej Ľupči, lekárom zo Slovenskej Ľupče, ev. pánu farárom Mgr. Já-

novi Jakušovi, rímskokatolíckemu pánu farárovi Mgr. Petrovi Ivančovi, dámam zo Zväzu zdravotne postihnutých a Jednoty dôchodcov, členom Strany umierneného politického hyenizmu a pani Lýdii Baranovej, deťom a pani učiteľkám zo ZŠ Sama Czambela, deťom a pani učiteľkám z MŠ Slovenská Ľupča, DFS Dratvárik a všetkým spriazneným Ľupčanom.

Veľké ďakujem za svoju ochotu, úsmev a celoročnú náročnú a napriek tomu skvele odvedenú prácu chceme vyjadriť všetkým našim milým zamestnankyniam a jedinému mužovi v kolektíve pánu Jánovi Chriateľovi.

Je za nami krásny rok 2016, plný veselých, ale i smutných a ťažších chvíľ. Aj smutné chvíle patria k životu a my v DD a DSS sa s nimi stretávame. Snažíme sa ich prijímať, smútime, berieme si z nich to dobré, čo nás robí silnejšími. Chceme popriať všetkým Ľupčanom v novom roku veľa zdravia, lásky, spolupatričnosti a vzájomnej láskavosti a v čase ťažších životných skúšok veľa síl a otvorenosti.

**Kolektív DDaDSS
Slovenská Ľupča**

Medové raňajky

i škôlkárom prácu so včelstvom i celý postup výroby medu. Deti si pochutnávali na rožkoch s maslom a medom.

Základná škola spojila túto akciu s ukážkou výroby fujár a pištál, ktorú predviedol Andrej Gonda a šikovné ruky žien ukázali prácu

spojenú s výrobou paličkovanej čipky. Výrobou vianočných ozdôb, medovníkov a rôznych iných drobností žila každá jedna trieda v škole. Vôňa vianočných oplátok nás zaviedla priamo do školskej kuchyne. Tu, v týchto priestoroch, žiačky pod vedením pedagogičky vyrábali neodmysliteľnú vianočnú pochúťku. Oplátky piekli už od októbra a v čase našej návštevy mali napečených viac ako 5000 ks.

Výrobky z rúk našich šikovných detí si budete môcť zakúpiť v decembri na vianočných trhoch.

eg

V tomto predvianočnom čase sa v priestoroch Základnej školy a Materskej školy konala veľmi vydatená a jedinečná akcia s názvom „Medové raňajky“. Medzi deti zavítal miestny spolok včelárov. Jeho členovia opísali školákovi

DFS Drienka tancuje, spieva a hrá aj počas vianočných sviatkov

FOTO: <https://plus.google.com/u/0/photos/103055290152911178408/albums/6357387886723847697>

Stredoslovenské osvetové stredisko stredisko opäť pripravilo výbornú akciu. Tanečný dom, ktorého súčasťou bol seminár „Tanec hrou pre najmenších“ s Maťom Urbanom bol výbornou príležitosťou oboznámiť sa s rôznymi pohybovými hrami. S radosťou sme sa ho všetci vedúci nášho súboru zúčastnili. Viaceré hry sme si hneď aj vyskúšali a s deťmi na skúškach zahráli. Po seminári bol pripravený tanečný domček opäť s Maťom Urbanom a Fredom Linckem. Tu už bol priestor pre naše deti, aby sa podučili niečo nové z Čierneho Balugu a Zamutova. Naše deti túto príleži-

FOTO: <https://plus.google.com/u/0/photos/103055290152911178408/albums/5958440393565732753>

tosť plne využili a roztancovali celú sálu. Veľmi sa nám páčilo a tešíme sa na ďalšie výborné podujatia.

V nasledujúcich dňoch nás čakajú viaceré vianočné vystúpenia. Miško Majer pripravil krásne vianočné pásmo, ktoré prezentuje vianočné zvykoslovie v rýdzej podobe. Za pomoci našich rodičov sa nám podarilo zozbierať všetky potrebné rekvizity, za čo veľmi pekne ďakujeme. Prostredníctvom tanca, spevu, hudby sa preniesieme do čias minulých a vychutnáme si čarovanie so strigami „Barborkami“ a „Luciami“, na „Ondreja“ budeme liať olovo a na štedrý deň koledovať s Betlehemcami. Tieto zvyky veľmi radi predstavíme na viacerých vystúpeniach.

Záver roka vždy oslavujeme na spoločnej vianočnej disco-pleske. Chytíme sa za ruky, zaspievame koledy, vyslovíme mnoho želaní a poprajeme si krásne sviatky. Samozrejme to sa nezaobíde bez dobrôt, ktoré pre nás napečú maminky. Užijeme si veľa zábavy a ako správni tanečníci, zatancujeme, zaspievame, pokiaľ budeme vladať.

Takto ukončíme rok 2016, aby sme mohli spoločne vstúpiť do nového roku plní nadšenia, očakávaní, chuti a radosti.

DFS Drienka zatancovala darcom krvi

Pri výročnom zasadnutí Čereneho kríža v Slovenskej Lupči 11. novembra tak, ako býva dobrým zvykom, spríjemnili atmosféru naši tanečníci. Zaspievali, zatancovali i zahráli známe pesničky z Horehronia, ktoré si s nimi zanôtil ne jeden darca krvi. Toto vystúpenie bolo jedinečné, pretože naša stredná a najmladšia zložka tancovala prvýkrát samostatne bez veľkých tanečníkov. A jedinečné bolo aj pre hudobníkov, z ktorých mali viacerí práve na tomto vystúpení premiéru. Možno práve preto sa to podarilo. Naším novým tanečníkom aj muzikantom prajeme čo najviac takýchto úspešných vystúpení. Sme radi, že sme mohli prispieť k dobrej atmosfére podujatia a veríme, že sa o rok stretne opäť.

Jana Krížová

FOTO: <https://plus.google.com/u/0/photos/103055290152911178408/albums/6352125499168268609>

Obnova pokračuje v najkrajšej komnate hradu

Špecifikom hradu Lupča je jeho arkier, vežička vysunutá z hmoty hradu v najzápadnejšej časti. Je to najcharakteristickejší identifikačný prvok hradu pri diaľkových pohľadoch. Pri lepšom pohľade na túto časť pamiatky uvidíte, že v miestnosti prebieha čulý stavebný ruch. Najvýraznejšie sú práce, vnímateľné v podvečerných hodinách, keď je celý priestor osvetlený. Prebiehajúca obnova smeruje k tomu, aby arkier slúžil ako rozhľadňa na okolitú obec. Túto funkciu vežička plnila aj v minulosti a výhľad z týchto okien vysoko zatraktívni našu prehliadkovú trasu.

Arkier je len malou časťou toho, čo sa práve na hrade obnovuje. Miestnosť, v ktorej sa nachádza arkier, dala vybudovať Mária Séci, tiež známa ako Muránska Venuša. Táto žena žila v období 17. storočia, známeho na našom území hlavne častými stavovskými povstaniami proti vládnucim Habsburgovcom. Šľachtická bola súčasťou politických a spoločenských zápasov svojej doby. Počas povstania Juraja I. Rákociho sa stala kapitánkou Muránskeho hradu a postavila sa na stranu povstalcov. Po odhalení protihabsburgského sprisahania uhorskej šľachty, vedeného jej manželom Františkom Veselým, bránila Muránsky hrad pred vojskami cisárskeho generála. V roku 1671 ju internovali, zbavili majetku (aj hradu Lupča), uväznili v Bratislave a neskôr vykázali do Kösze-

gu. Jej osobnosť sa stala námetom veršov, drám a próz viacerých autorov. Preto sme sa rozhodli, že by sa mala stať hlavným nosným pilierom novej expozície. Plánujeme tu prezentovať spôsob a praktizovanie hradného života z obdobia 17. storočia. V dokumentácii na obnovu tejto miestnosti sme mysleli na ozvučenie priestoru dobovou hudbou, sprievodným slovom, čiže na audiovizuálnu prezentáciu. Miestnosť bude navyše vybavená vernou replikou postele Márie Seci, ktorá bola najnovším výskumom

lokalizovaná v depozitoch Múzea Červený Kameň. Dobový charakter priestoru dotvoríme kachľovou pecou habánskeho vzhľadu z nálezu kachlíc z archeologického výskumu. Súčasťou obnovy je aj menšia vedľajšia miestnosť, ktorá bola akýmsi predpolím do miestnosti Márie Seci. V priestore sa bude nachádzať kachľová pec z neglazovaných kachlíc a zreštauruje sa tu pôvodný drevený strop.

Po naliehavej obnove horného nádvorja a sfunkčnení jeho odvodnenia sme našu pozornosť za-

merali na reštaurovanie interiérov horného hradu. Jednotlivé postupy a zámery obnovy vychádzajú z konkrétneho využitia miestností. Hlavnou prioritou je pre nás, aby boli v priestoroch zachované prvky, ktoré hradu prinavrátia jeho pôvodnú stredovekú podobu. Pri realizácii obnovy zároveň rešpektujeme mladšie stavebné zásahy, ktoré sa vyznačujú vysokou umeleckou, architektonickou alebo výtvornou hodnotou.

Mgr. Vladimír Homola,
kastelán hradu Lupča

O Corgoňovi

K hradu Lupča už od nepamäti patrilo Horehronie s bohatými zásobami dreva a vzácnym kovom. K významnejším sídlam v regióne patrilo Brezno. Prvé správy o ňom pochádzajú z roku 1265. V ohraničení kráľovských lovných revírov sa vtedy spomínajú medzníky medzi Liptovom a Breznom. Hrad v Lupči bol svedkom častých návštev uhorských kráľov, ktorí z pomedzi jeho múrov vydali viacero listín. V datovaní dokumentov prevažujú letné mesiace, čo vzhľadom na prírodné danosti regiónu môžeme spájať s obľúbenou kratochvílou kráľov – poľovačkami. Romantické poľovačky sa stali obľúbeným námetom prekrásnych povestí, ktoré v mnohých prípadoch vychádzajú z dobových reálií.

Corgoň na Lupčianskom hrade

V dedinke blízko Brezna žil jeden Ondrej, od detstva ho volali aj Corgoňom. Bol to mocný, svalnatý, ale neobratný chlapisko. K veľkej sile, čo mu prúdila vo svaloch, chýbalo viac rozvážnosti. Školu nepoznal a od detstva pásalav dedinské kravy. Tam mu silu a zdravý rozum netreba, smiali sa mu dedinčania.

Keď na mokrej poľnej ceste v závoze zaviazol voz naložený suchým senom, zavolali Corgoňa.

- Ondrej, pomôž nám zodvihnúť voz a večer príď na dobrú večeru, - navrhol gazda. Mocne sa oprel do voza a ľahko ho nadvihol na suchú zem. - No vidíte, že sa to dá, len je treba vedieť ako, - smial sa Corgoň. - Škoda mu za kravami chodiť a po chotári sa motať, - povedal richtár. - Keď nabudúce príde na poľovačku lupčianske panstvo, ponúkneme ho za sluhu na hrad. Tam mu skôr poriadnu robotu nájdú. Či pôjdeš Ondrej slúžiť na Lupčiansky hrad? - opýtal sa richtár. - Keď mi dajú dobrú stravu, prečo by som nešiel. Všade má chlieb dve kôrky a mne k žitiu viac netreba. Na dobré odporúčanie richtára prišiel Corgoň na Lupčiansky hrad. V ošúchanej pastierskej kapsičke mal len kus čierneho chleba a zapáchajúcu hrudku ovčieho syra. - Ej, na vysokej skale ten hrad postavili, - pošomral si pod nosom. - Prečo také ozrutné stavisko nepostavili na rovine pri Hrone?

Ja som Corgoň a ustanovil som sa k pánu veľkomožnému za sluhu, - povedal strážcovi pri drevenej bráne. - Len mi pán vojak povedz, kde sa mám ohlásiť. - Oj, len sa ty priateľko

nestrachuj, - povedal strážca, - dobrých a mocných chlapov aj na Lupčianskom hrade potrebujú. Poriadne si vyrástol a takého chlapa pán veľkomožný neodmietne. Neradno sa ti v noci do cesty priplichtiť. Veď sa ani cez tieto úzke dvere nezmesťš, - žartoval strážca. - Čím tá mater chovala? Už som veru kusisko sveta pochodil, ale také ozrutné chlapisko som ešte nestretol. Nechcel by som sa s tebou pasovať. Veď ty jedným úderom aj vola zabiješ. Takýchto dvoch chlapov, ako som ja, do rúk vezmeš a cítiť nebudeš, že ich tam máš. To sa náš pán začuduje, keď sa tam ustanoviš. No, chystaj sa, práve prichádza pre teba pánov sluha. Nestrachuj sa, pán ti nič neurobí. Iba mu všetko pekne po poriadku porozprávaj.

- Čo tá na hrad privede? - opýtal sa pán veľkomožný.

- Služiť som by som na hrade chcel. Hádám mi dajakú robotu dáte.

- No dobre, robotu ti dáme a o ostatné sa postaráme.

- Veď ja plácu nežiadam a robiť za stravu budem.

- Takéhoto mocného chlapa budem pri sebe vždy potrebovať. Ako si tá obzerám, ty sa môžeš aj s medvediskom pasovať. Na poľovačkách budeš mojim zbrojnošom. Zadarmo to od teba žiadať nebudem. Stravy sa ti dostane koľko budeš chcieť. Najes sa do sýtosti a ešte ti krpce ušije krpčiar v dedine pod hradom a kabanicu s nohavicami hradný krajčír. A akože tá volajú krstným menom?

- Ondrej, pán veľkomožný, ale doma mi prischlo meno Corgoň. To vraj preto, že som sám sebe nemotorný.

Spokojne si na Lupčianskom

hrade Corgoň žil a panstvo si ho obľúbilo. Chodieval s veľkomožným na poľovačky a pán bol viac ako spokojný. Dôveru si získal na jednej z mnohých poľovačiek. Postrelený diviak zanechával krvavú stopu v snehu. Keď ho našli, rozzúrený sa vyrútil na veľkomožného a nebyť Corgoňovej odvahy, zle by sa to bolo skončilo. Corgoň chytil diviaka za veľké kly a obrovskou silou ho šmaril o zem a dorazil bukovým kyjom. Prítomné panstvo zhíklo od prekvapenia. Večer sa na hradnej hostine o ničom inom nehovorilo, len o veľkej sile a odvahe Corgoňa. Iní páni tiež chceli mať takého siláka. - Môjho obra vám vážené panstvo nedám. Také dukáty ešte v Kremnici nevyrobili, za ktoré by som ho predal. Radšej si vyberte desať mojich sluhov, ale tohto siláka si nikdy nedám.

Panstvo sa dohodlo, že ďalšiu poľovačku pán Lupčianskeho hradu pripraví na medveďa. Po horách

sa ich potulovalo dosť a jeleniu zver a ovce po salašoch nivočili. Krátko pred dňom poľovačky sa hradný pán dopočul, že jeho verný sluha Corgoň ochorel. Pán si na neho zvykol a preto prikázal, že ho treba poriadne kurirovať a postaviť ho na nohy. Ale nemocný Corgoň sa ani v deň poľovačky nevládal z postele postaviť. - Budeme sa musieť zaobísť bez neho, aj tak by mi bol málo platný, - povedal pán. Družina lovcov, bola vychystaná na poľovačku. - Nie, nie! Nemôžem nechať môjho pána samého. Ktovie, čo sa práve dnes môže prihodiť. Do smrti by ma morili výčitky svedomia. Koľko vládzem, toľko vládzem a ležať na posteli nezostanem. Hľadal Corgoň svojho pána po horách a potácal sa v horúčkach. Choroba ho dlávla, ako ťažká mora. Konečne sa mu podarilo natrafiť na družinu. Pán hradu začudovane pokrčil hlavou, kde sa tu ten berie. - Si chorý a služobníctvu som prikázal, aby sa nechalo ležať. - Nedá mi svedomie, pán veľkomožný. Ja na posteli a vy na poľovačke. Corgoň kráčal pri boku svojho pána. Už stačil nabrat dostatok síl a choroba ustupovala. - Vidíš, toľko si sa strachoval a poľovačka dobre dopadla, - prihovoral sa pán Corgoňovi. Panstvo prechádzalo hustým porastom, keď sa na chodník vyrútilo ozrutné medvedisko. Postavilo sa na zadné laby a hnalo sa na družinu. Šťastie, že Corgoň stačil zasiahnuť včas. Svojho pána odsotil a postavil sa medvedej ozrute do cesty. Začal sa zápas na život a na smrť. Panstvo akoby skamenelo od strachu. Lúčna tráva sa krvou začervenalá. Silou obra premochol Corgoň medveďa. Zahrdúsil ho vo svojich rukách. Keď medvedisko znehybnelo, ani Corgoň zo zeme nevstal. Jeho telo bolo poznačené pazúrmí medveďa. Keď ho na hrade položili na drevenú posteľ, už mu nikto nemohol pomôcť.

Takého udatného, obrancu už nikdy mať nebudem, - žalostil pán. - Pochovajte ho, ako sa patrí! Lebo mu prichodí pocta udatného rytiera. Nad jeho hlavu nad hrobom dajte do kameňa vytesať medvediu hlavu! Medvedia hlava sa stala večným symbolom vernosti Corgoňa k pánovi a tento príbeh pripomína dávne časy, keď povinnosť bola nado všetko.

Spracoval Mgr. Vladimír Homola
na základe predlohy Ludovíta Vyskoča
a najnovších poznatkov z pripravovanej publikácie HRAD LUPČA.

„Sláva na výsostiach Bohu a na ze

Sú obdobia, ktoré sú pre človeka darom. Vytvárajú priestor k tomu, aby človek mohol nimi prechádzať. Aby mohol vnímať aj inú stránku života ako tú bežnú s mnohými prácami, povinnosťami, napätiami, konfliktmi.

Teraz máme takéto obdobie. Otvárame dvere do vianočných dní. Sviatkov, ktoré majú svoj osobitý charakter a ráz. Sú spojené s viacerými pomenovaniami: Sviatky radosti, šťastia, pokoja a lásky. Sviatky zmierenia, odpustenia a nových začiatkov. Sviatky budovania vzťahov. Starosti ustupujú do úzadia, každý voči každému sa snaží byť ústretový. Aj problémy, ktoré v inom období vyznievajú tak hrôzostrašne, počas Vianoc sa umenšia, stlmia. Zrazu sa zaobídeme bez napätia, bez správ, prinášajúcich obavy. Obídeme sa aj bez zbraní, náletov, útokov a ako ľudstvo sme naklonení k pokoju. Vieme ukázať, že v živote to ide aj dobrým slovom, s dobrým úmyslom, s ústretovým riešením. Nie je problém byť láskavejším.

Vianoce ako dôkaz toho, že človek vie aj láskyplne reagovať, by mali trvať celý rok. Život na zemi by bol krajší. Aspoň čiastočne by sa naplnilo to, čo Pán Boh dal ako úmysel od počiatku stvorenia.

V tomto čase si viac ako inokedy uvedomujeme blahodarný účinok vianočného pokoja. Stále sme svedkami informácií, ktoré vnášajú ťažobu do nášho vnútra a vyčerpávajú nás. Vojnové konflikty, problémy, ktoré neustále rastú. Nabúravajú pokoj v človeku. Preto ako balzam na dušu znie slovo anjelov, ktorí sa zjavili nad betlehetskými lúkami a zaspievali: „Sláva na výsostiach Bohu a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle!“ To je to, čo potrebuje človek počuť. To je úplne iný tón, aký človek zo seba vydáva. Človek je ochotný prísť k pokoju, ale len za určitých jemu vyhovujúcich podmienok. Koľko mierových zmlúv sa v histórii podpísalo. No každá mala svoje podmienky, ktoré prinášali jednej strane výhody, druhú stranu však ochudobnili.

Aj Rímska ríša poznala tento na dohodách založený mier. Nazvala

ho Pax Romana – Rímsky mier. Bol to stav relatívneho pokoja v oblasti Stredozemného mora od obdobia panovania cisára Augusta do obdobia vlády cisára Marka Aurélia. Ríša ochraňovala a vládla jednotlivým provinciám, pričom dovoľovala každej vytvoriť si a spravovať svoje vlastné zákony za podmienok, že bude Rímu platiť dane a dovoľí rímsku vojenskú kontrolu svojej provincie. Základy tejto zhody, ktorá sa týkala aj severnej Afriky a Perzie, položil cisár Augustus. Tento mier bol pokojom navonok. Nepripomína nám stav sveta pred toľkými rokmi – ten dnešný? Pán Boh ale nechce len takto umelo nastavený pokoj. Keď prichádzajú anjeli, ohlasujú hlbší, trvalý pokoj. Pokoj, ktorý je možný vďaka Spasiteľovi. Pokoj, ktorý prichádza skrze zmierenie s Bohom. A toto zmierenie prichádza cez betlehetské dieťa – Ježiša. Ježiš prináša skutočné zmierenie. On je cesta k pokoju, k zmiereniu s Bohom. Práve táto možnosť sa otvorila v Betleheme. Keby sa Pán Ježiš nebol narodil ako človek, nebolo by možné zmierenie s Bohom dosiahnuť. Až jeho vtele-

nie, potom jeho smrť a vzkriesenie otvorili cestu k Božiemu trónu. Cestu, po ktorej môže prejsť hriešnik, pokiaľ sa nechá Pánom Ježišom očistiť a ospravedlniť. Kristovo narodenie otvorilo dvere, a tým vyvolalo radostný jasot nebeských zástupov. To, čo proroci ohlasovali, stalo sa skutočnosťou. Už Izaiáš 9,5 píše, že Ten, ktorý príde, bude sa menovať Kniežatom pokoja. Dávidovský Mesiáš bol nazvaný Kniežatom pokoja. Ježiš od samého začiatku svojho života až do jeho konca bol nositeľom vnútorného pokoja a ten tu aj zanechal tak, ako zaslúbil: „Pokoj vám zanechávam, svoj pokoj vám dávam, nie ako svet dáva, ja vám dávam. Nech sa vám nermúti srdce a nestrachuje.“

Pokoj potrebujeme. Je tu čas, aby sme ho mohli vo zvýšenej miere prijímať. Vianočný čas je časom, v ktorom pokoj Boží plným priehľadom je možné vnímať.

Prajem vám, aby sa tak stalo. Aby naplnení pokojom mohli sme prežiť nielen vianočné sviatky, ale aj celý náš život.

Mgr. Ján Jakuš,
evanjelický farár

mi pokoj ľuďom dobrej vôle!“ Lk 2,14

Rok, ktorého koniec budeme sláviť o niekoľko dní, bol rokom veľkých milostí od Toho, na ktorého narodenie sa v týchto dňoch pripravujeme. Mimoriadny Svätý rok Milosrdenstva sa skončil zatvorením Svätej brány Baziliky sv. Petra v Ríme. Pápež František však naďalej vyzýva všetkých ľudí na milosrdenstvo voči blíznym a na vďaka za nekonečné Božie milosrdenstvo: „Aj keď sa zatvorí Svätá brána Milosrdenstva, pre nás ostáva stále otvorená tá pravá Brána Milosrdenstva, ktorou je Kristovo srdce.“ Tento rok nám dal príležitosť rozjímať nad milosrdenstvom, hlbšie ho prežívať a hľadať príležitosti, aby sme ho prejavili.

O pár dní na celom svete zaznie chválospev nášmu Bohu: „Sláva Bohu na výsostiach a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle.“/Lk 2, 14/. Týmito slovami reagovali nebeské zástupy na skutočnosť, že Boh sa stal človekom. Stal sa dieťaťom takým chudobným, že leží v jasliah, určených na kŕmenie zvierat. Hlbšie poníženie si ani nemožno predstaviť. A predsa dvere ľudských príbytkov zostali pre neho zatvorené aj dnes. Ale zato aj dnes nebeské zástupy rozhlasujú, aká je Jeho sláva. Božia sláva je totožná s Božou láskou. Táto láska nemá hraníc. Pre nás ľudí je to nepochopiteľné. My si totiž vyberáme, koho milovať, koho nenávidieť a zvyšok nám je ľahostajný... Ale Bohu nik nie je ľahostajný, Boh nikým nepohŕda. Každý ľudskej bytosti daroval veľkú dôstojnosť. Zreteľnejšie nám to ani nemohol dokázať ako tým, že sa narodením zaradil medzi najposlednejších. Jeho sláva je absolútna, a preto sa nezmenší ani v takom úbohom prostredí, akým je Betlehemska maštaľ. Ľudia Bohu odmietli poskytnúť prístrešie, i keď im priniesol to najvzácnejšie – pokoj. A nie je tomu inak ani dnes. Boh prináša dar človeku a má ho pre každého dosť. Pokoj, ktorý prináša Boh ako Dieťa v jasliah, môžu prijať iba ľudia dobrej vôle. Žijeme v čoraz nepokojnejšom svete. Konflikty sa vyostrujú a zbrane rozsieväjú smrť, vyhánajú ľudí z domovov, nivočia nenahraditeľné hodnoty a vyvolávajú ďalšiu nenávisť. Neutícha to ani v posvätnom vianočnom čase, ktorý budeme prežívať. A každý predsa túžime po pokoji. Prečo ho teda niet? Chýba naň základný predpoklad v živote každého jedného z nás, a to je dob-

rá vôľa. Pri rokovaniach chce síce každá z bojujúcich strán ukončenie bojov, ale iba pod podmienkou, že dosiahne svoje požiadavky a ustúpi ten druhý. A presne tak isto je to v sporoch na pracoviskách, medzi susedmi a v rodinách. Tiež sa ničia hodnoty, trpia nevinní. Bojuje sa slovami a nezriedka i päsťami. Všetci túžime po pokoji, len ustúpiť nemá kto. Niet v našom živote dobrej vôle. Vôle odstúpiť a odpustiť. Ochoty milovať aj tých, čo nám ublížili. A nadovšetko ochoty uznať, že sme ublížili aj my. Každý si kladieme podmienky, za ktorých by sme boli ochotní pristúpiť na prímerie. Ale podmienky, ktoré v tomto čase nám ponúka sám Boh v jasliah v Betleheme, sa i v našich

dňoch ignorujú. A preto sa ďalej strieľa a manželské konflikty sa končia pred rozvodovým súdom. Bez Boha riešime problémy, žiaľ, aj tí, čo sa považujú za kresťanov. V tomto čase znie spev anjelov: „Sláva Bohu na výsostiach...“ Tento spev je nerozlučne spätý s pokojom na zemi. Cesta k pokoji vedie cez odstránenie hriechu. Nebude pokoj v rodinách, spoločnosti ani v medzinárodných vzťahoch, kým nebude pokoj v srdciach jednotlivcov. Pán Ježiš svojím narodením začal naše vyslobodenie z hriechu. Vianočné posolstvo je posolstvom veľkej lásky a milosrdenstva ku každému z nás, súčasne s požiadavkou a podmienkou, že si navzájom aj my odpustíme. V tomto je

počiatok pokoja. Iba touto cestou dospejeme k nemu či už jednotlivco, alebo ako spoločnosť. Vo vianočnom čase sa zo všetkých končín a vo všetkých rečiach rozlieha spev o sláve Boha a o ľudskom pokoji. A koľko srdc ostane zamknutých aj tu medzi nami v Slovenskej Lupči ako betlehemske domy? Zamknutých sebestvom pred Božím dieťaťom, ktoré prichádza možno ako utečenec, bezdomovec, hladné, uzímené alebo ako nechcené dieťa? Zamknutých pýchou pred Bohom, ktorý prináša odpustenie a pokoj? Iba slávnostným spevom v tú Presväťú noc nezískame pokoj. Ani rozsvietené stromčeky nezahenú tmu hriechu a z hriechu plynúcu hrozbu smrti. Otvorme teda srdcia dokorán! Potom nás Ten, ktorý je Vychádzajúcim z výsosti, navštíví a zažiarí tým, čo sedia v temnotách a tóni smrti a naše kroky upriami na cestu pokoja.

Na záver ja ako váš duchovný pastier vám v tomto čase adventu, ale i v čase vianočných sviatkov, keď Boh prišiel medzi nás, zo srdca prajem pokoj, ktorý nám prináša Betlehemske dieťa. Aby sme naše srdcia dokázali otvoriť pre dary, ktoré Boh dáva každému z nás. Požehnané a Kristovou láskou naplnené vianočné sviatky, ale i celý budúci rok vám obyvateľom obce Slovenská Lupča želá a u novonarodeného Spasiteľa vyprosuje

váp. Mgr. Peter Ivanič, dekan

Úspechy materskej školy

V piatok 18. novembra 2016 to v našej materskej škole bzučalo ako v úli. A to doslova! Ozajstný ujo včelár, pán Michal Dávid zo Slovenskej Lupče, priniesol deťkám ukázať, ako to v takom úli skutočne vyzerá. Ohotne poukazoval všetky potrebné pomôcky a porozprával nám, ako to tie včielky robia, že dokážu vyrobiť tú sladkú dobrotu. Napokon všetkých pohostil svojím vlastným, zdraviu prospešným medom, za čo mu srdečne ďakujeme!

V Banskej Bystrici sa 16. novembra 2016 konal Detský hudobný festival Jána Čikkera, na ktorom

terskej školy privítali Mikuláša s jeho sprievodom pod vianočným stromčekom v parku pri MKS. Svojimi piesňami a básňami potešili nielen jeho, ale aj ostatnú verejnosť, ktorá sa na rozsvietenie stromčeka prišla pozrieť. Deti sa potešili najmä sladkým balíčkom a nás ostatných nech teší veselá vianočná atmosféra, ktorú sme si na tejto milej akcii mohli od detí načerpať.

Pozvánka

„Zastavme sa všetci spolu z tohto predvianočného zhonu

našu materskú školu reprezentovala šikovná malá speváčka Sárinka Holková z triedy „Lienok“. Za svoj nežný hlások si vyslúžila potlesk i milé ocenenie. Prajeme jej preto veľa ďalších úspechov!

Nielen spevácky talent u nás máme. Aj vo výtvarných súťažiach sa nám darí, čoho dôkazom je aj to, že v súťaži Integračík obsadili deti z našej materskej školy dokonca všetky tri oceňované miesta! Na

1. mieste sa umiestnila Emily Kurjanová z triedy „Sovičiek“, na 2. mieste Miška Dráždiková a na 3. mieste Tereška Ferienčíková, obe z triedy „Včielok“. Všetkým trom výtvarníckam gratulujeme!

Športovým úspechom sa môžu pochváliť aj všetky deti, ktoré absolvovali plavecký kurz. Celý týždeň od 24. do 28.10. poctivo trénovali, aby zvládli záverečné plavecké preteky a získali tak dip-

a vytvoríme si k blížiacemu sviatku spolu s deťmi malú drobnosť na pamiatku.“ Týmto veršikom srdečne pozývame všetkých rodičov i súrodencov detí, navštevujúcich materskú školu, na „Predvianočné tvorenie“. Čaká na nás spoločné pečenie medovníčkov, výroba vianočných pozdravov a nápaditých dekorácií!

Tešíme sa na vás!

Kolektív MŠ

lom zo športovej akadémie ASA, s ktorou sme kurz organizovali.

Vitaj, Mikuláš!

Aj v tomto roku detičky z ma-

„TÁ DRIEKYŇSKÁ BYSTRÁ VODA“

Historické čriepky o Slovenskej Ľupči alebo možno aj takto to bolo...

Na kraj zaľahla horúčava júlového odpoľudnia. Starý mlynár, ktorého všetci v Ľupči volali ujo Jano, vyšiel pred mlyn. Jeho zrak padol na Ľupčicu, ktorá pokojne tiekla pri jeho nohách. Otočil sa a ako starostlivý gazda pohľadom prezrel mlyn. „Áno, všetko je v najlepšom poriadku,“ zašomral si do hustých fúzov len tak pre seba. Horúce slnko zastrel mrak, Jano spozornel a zavolať na svoju ženu: „Od hnileho kúta sa veľmi mračí, pozatváraj okná na mlyne!“ Jeho barometer, ktorým boli jeho staré kosti, to tiež signalizovali. Vedel, že od Priechodu veľké búrky prichádzajú. Ľupčica sa do nich veľmi zdula a zakalená riava hučala Ľupčicou do Hrona. Veľakrát aj na mlyne škody urobila. Dážď sa vlival na Ľupču za doprovodu bleskov a hromov, zdvihol sa veľký vietor s krúpami. Keď to všetko utíchlo, vtáci sa zase rozospievali a slnko sušilo mokrú cestu. Ujo Jano kontroloval škody na mlyne a veru mal čo opravovať. Pobral sa na Mestský dom za richtárom Andrejom Čellárom nahlásiť škodu na mestskom majetku. Na druhý deň v Mestskom dome rada mestečka prejednávala škodu na mlyne. Na záver poverila mlynárskeho majstra uja Jana, aby na opravu mlyna išiel napliť dosky do Ľubietovej. Nad touto udalosťou sa dlho zamýšľal richtár Andrej Čellár. **Ľupča má veľa remeselníkov, ktorým by píla v Ľupči pomohla.** Veď aj on sám, stolársky majster, musí reziť na svoju výrobu kupovať na píle v Ľubietovej a v Ľupčianskych horách, chvála Pánu Bohu, rastie veľa kvalitných stromov na porez. Zisk z píly do mestskej kasy by bol tiež celkom slušný. Táto myšlienka ho už neopustila. Týždeň na to zvolal zastupiteľstvo s jedným bodom rokovania – výstavba mestskej píly. Radili sa dlho, preberali to zo všetkých hľadísk. Pílu mala poháňať voda. Preto zvažovali potoky Ľupčicu, Moštenický potok a Driekyňu. Na Ľupčici už stál mlyn, papieren a náhon je odrazený aj do šľajfovne. Ľupčicu teda vylúčili. Ďalej prichádzal do úvahy Moštenický potok, tam však narazili na odpor Banskej kráľovskej komory, ktorá vlastnila hutu v Moštenici a v žiadnom prípade nesúhlasila s výstavbou píly. Veď aj Jozef Ferkovič si musel postaviť svoj „mlynček“ až za hlavnou cestou. Už im zostala len Driekyňa, i keď na nej stála pri Driekyňskej skale Peťkova

pekáraňa a poníže aj mlyn. Rozhodli sa mestskú pílu postaviť na potoku Driekyňa. Vychádzali aj z prírodných daností. Drevo sa rúbalo aj zväžalo vo veľkej miere v zimných mesiacoch a sústredilo sa na píle. Driekyňa pramení na Povrazníku. Keď sa na jar topili zálahy snehu, po celej dĺžke jej toku voda z topiaceho sa snehu poľahky naplnila hať a píla mohla píliť celý deň, ba čo viac mohli pracovať papieren aj mlyn. Ďalšia výhoda mestskej píly bola, že bude postavená v lese celkom blízko zdroja dreva.

Aprílové slnko svietilo cez okno Mestského domu, lúče dopadali rovno na biele nepopísané stránky knihy, do ktorej vpisoval uznesenie mestskeho zastupiteľstva notár Ladislav Grozmann. Ako mal vo zvyku, napísal na úvod dátum a písal ďalej:

Taxa na meské desky a laty magistratualiter wirobena roku 1810 dne 11. apríla w sesii magistratualskeg w radnom dome držaneg. Nasledugicy taxa na desky a lati ktore sa na meskeg pyle pylili a prodawati budu, učinena gest: Gedna deska šindlowa 15 grošov, ordinarska 18, šauflowa 24, kasnowa a neb na wikladanga 36, forštowa 6, a kragnica 6 grošov.

Mestský magistrát ustanovil za mestskeho piliara Mateja Radzu, ktorému stanovili jeho povinnosti a plat. Mal za jednu akúkoľvek dosku jeden groš okrem krajnic, za ktoré sa neplatilo, od 100 lát 3 siahy dlhých mal 1 zlatý. Samozrejme, mal aj povinnosti starať sa o náhon a robiť všetky opravy na píle a takto ju udržiavať v dobrom stave. Za oknami Mestského domu poriadne mrzlo, ale vo vnútri bolo horúco možno aj preto, lebo na dva tábory rozdelení radní mestečka sa vášnivo hádali. Ich spor bola mestská píla v Driekyňi. Jedna skupina chcela pílu dať do nájmu a druhá skupina chcela, aby píla zostala ako teraz v správe mestečka. Konečný verdikt znel prenájom píly 25. septembra 1812. Richtár Imrich Jamriška a mestská rada podpísali zmluvu o prenájme mestskej píly s Jozefom Wagnerom na dobu troch rokov za sumu 290 rýnskych v šajnoch. V podmienkach zmluvy bolo, že arendár prevezme všetku guľatinu, ktorá je na píle, a za každý cól zaplatí 6 grošov. Okrem toho zaplatí do mestskej pokladne aj za vyrúbanie a dovoz guľatiny na pílu, a to za každý kus 30 grošov v šajnoch. Arendár sa zaviazal, že bude pre mesto prednostne píliť dosky a laty a predávať mešťanom v Ľup-

či za vopred stanovené ceny. Pred skončením nájmu dá zotáť 100 stromov a dovezie ich na pílu, aby nový arendár mohol hneď píliť.

Ako bystro letela driekyňská voda, tak letel aj čas a píla v Mokrej Driekyňi menila arendárov. 11. októbra 1814 vylicitoval nájom píly Ján Grineus za ročné nájomné 336 zlatých v šajnoch. 1. októbra 1818 vylicitoval pílu František Peťko, majiteľ papierne pri Driekyňskej skale za 425 zlatých. V zmluve bola už známa klauzula, že musí zanechať po ukončení zmluvy na píle 100 stromov. Ale veľmi dôležitý bod zmluvy bol, že mohol dostať z mestskeho lesa na predaj ročne len 100 stromov.

Naši predkovia sa už vtedy snažili v mestskeho lesoch gazdovať, a nie ich drancovať, a takto ich zanechať pre ďalšie generácie Ľupčanov. Za to im patrí naša úcta, ale nielen jednotlivci, ale aj spoločníci brali do nájmu mestskú pílu, napríklad 25. októbra 1821 vylicitovali pílu spoločníci František Peťko, Ondrej a Jozef Čellárovci na tri roky za sumu 781 zlatých. 5. októbra 1824 ďalšia trojica Gabriel Gochius, Ivan Oravský a Ján Muranský za ročný nájom 522 zlatých. Driekyňský potok má na svojom toku úseky, ktoré plynú pomaly a pokojne, ale aj úseky, kde tečie rýchlo. Taktiež mestská píla, ktorá bola späť s potokom Driekyňa, zažívala počas svojej existencie aj búrlivejšie časy, a tie nastali v rokoch 1852 až 1853.

► V roku 1851 predalo mesto svoju pílu v Mokrej Driekyni Jánovi Maštalicovi. Ten už ako súkromník skupoval drevo z lupčianskych hôr, ale aj z iných chotárov. V roku 1852 sa však zistilo, že na Maštalicovej píle sa nachádza podozrivo veľa guľatiny a aj klátov stromov. Bolo podozrenie, že časť dreva na píle pochádza z krádeže z lupčianskych lesov. 18. februára 1852 notár Grozmann na zastupiteľstve mestečka dôrazne žiadal o vyšetrovanie krádeže a zlodeja prísne potrestať. Zrejme to nebolo také jednoduché dokázať skutok, a preto to zostalo neobjasnené. Píla bola predaná Imrichovi Havranovi, ten mal zrejme finančné problémy, lebo 3. apríla 1853 bola píla založená u Jána Maštalirca a Jozefa Čellára za 310 zlatých. 4. apríla 1853 richtár Ondrej Šuhajda otvoril mestské zastupiteľstvo, ktoré bolo zvolané do Mestského domu a prihovril sa radným týmito slovami: „Vážení radní slobodného výsadného mesta Lupča, ktorý z vás mi vysvetlí jednu podivuhodnú záhadu. Píla, ktorá vlastní vyše dvetisíc jutár vlastného lesa, má vlastný zdroj dreva a stromy jej rastú na pár krokov od gátra, a tá píla jednoducho skrachuje, skončí a vzápätí ju kúpi niekto, kto musí každý klát, každý kus guľatiny kúpiť, ak ju neukradne, a tá píla prosperuje. Áno, rozprávam o píle v Mokrej Driekyni. Žiadam a trvám na tom, aby založená píla sa

vykúpila nazad a takto sa zase stala majetkom mesta Slovenská Lupča.“ Radní súhlasili. Tí, čo mali v zálohe pílu, však nesúhlasili s cenou 310 zlatých, žiadali navýšenie o 250 zlatých s odôvodnením, že investovali do úpravy priehrady. Rokovanie trvalo dlho, ale 27. júna 1853 sa konečne dohodli a mesto Slovenská Lupča vyplatila sumu 460 zlatých a stala sa opäť majiteľom píly. 19. januára 1854 magistrát mesta vydal nariadenie, že stromy sa budú predávať len remeselníkom z Lupče a stromy na dosky a laty obec nebude predávať, avšak záujemcovia si rezivo môžu zakúpiť na mestskej píle. Nevieme presne, kedy píla v Mokrej Driekyni zanikla. Zrejme to zapríčinil pokrok, pohon píli miesto vody vystriedala najprv para a potom elektrická energia.

V prvých rokoch 20. storočia vznikla píla v továrni na nože, ale aj v Dávidovom mlyne v Lupčianskej ulici. Vznikla tam aj malá vodná elektrárňa na Lupčici. Energia z nej poháňala gáter.

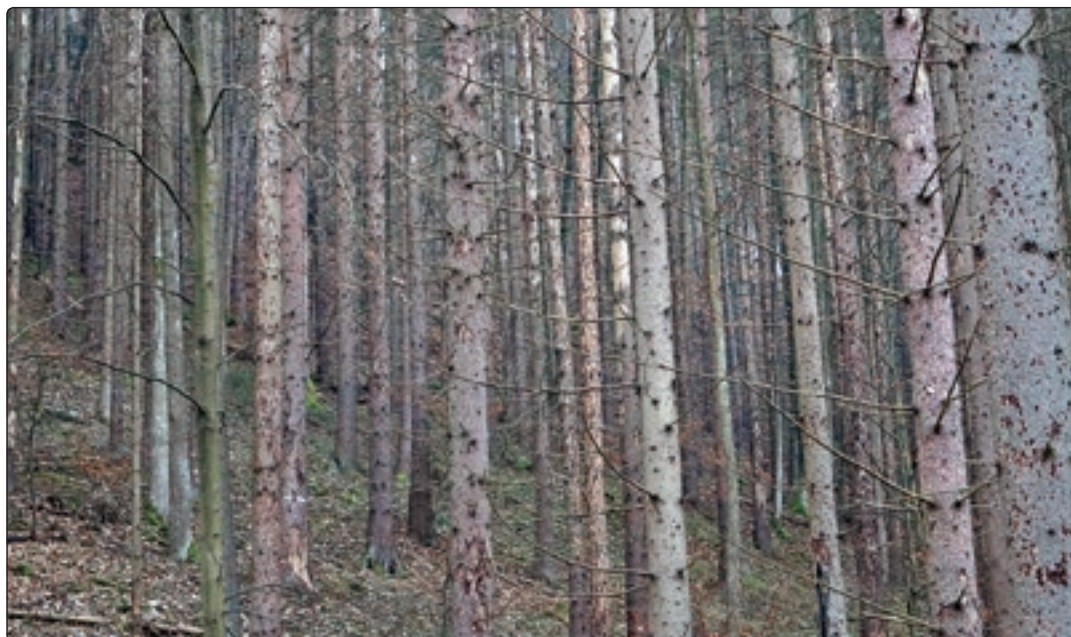
Milý čitateľ Lupčianskych zvestí, viem, že som neobjavil Ameriku, ale keď pôjdeš na prechádzku alebo na túru, prejdeš okolo rómskej osady a prídeš k píle. Zamysli sa trochu, ako sa tá história opakuje.

Aby sa tento článok čo najviac priblížil k historickej pravde, boli použité fakty z monografie o Slovenskej Lupči.

Lakomčík Roman

Vplyv lykožrúta smrekového na mladý lesný porast v lokalite Vyvieranica – Driekyňa

Foto: M. Urban

Zaujímavosti z histórie Silvestra

O niekoľko dní sa rozlúčime so starým rokom, väčšinou bilancujeme a hodnotíme uplynulých 365 dní.

Tešíme na tradičné silvestrovské a novoročné oslavy, ktoré ešte aj dnes v niektorých slovenských regiónoch idú ruka v ruke s tradičnými zvykmi.

Z dávnej histórie

Historicky prvé oslavy nového roku zaznamenali v Mezopotámii v roku 2000 pred našim letopočtom, kde ho vítali v polovici marca, v čase jarnej rovnodennosti. Gréci začínali písať nový kalendár v deň zimného slnovratu. Július Cézar v roku 46 pred našim letopočtom zaviedol nový, tzv. Juliánsky kalendár, v ktorom rímsky panovník ustanovil 1. január prvým dňom nového roka.

Posledný decembrový deň je v rímskej liturgii zasvätený pamiatke pápeža Silvestra I. a má aj symbolický význam. Pápež Silvester I. vládol v čase, kedy skončil vek divokého prenasledovania kresťanov a začal sa nový vek. V stredoveku považovali oslavy prichádzajúceho roku za pohanský zvyk, preto oslavy 1. januára v roku 567 náboženski hodnotári zrušili. Zatiaľ posledná zmena kalendára nastala v roku 1567.

Silvestrovské zvyky

Poslednému dňu v roku sa kedysi hovorilo aj „starý rok“ alebo

„babí deň. Na Silvestra chodili po niektorých dedinách tzv. kurine baby, teda dvaja muži prestrojení za ženy. Jeden so slameným vencom a zvoncom, druhý v kožuchu, na ktorom mal sukňu zo slamy prepásanú povrieslom. Ženy túto slamu trhali a vkladali sliepkam do kurína, aby aj v budúco roku dobre znášali vajcia.

Za slamu dostávali „kurine baby“ výslužku v podobe slaniny, klobás, chleba, koláčov či pálenky. Aj starý zvyk chodenia tzv. ometačiek sa väčšinou dodržiaval na dedinách, ale postupne zanikol. Ometačky boli chudobné ženy, ktoré chodili pred koncom roka symbolicky vymetať platne na pieckach, aby po celý rok dobre horeli.

V podvečer na Silvestra schádzali veriaci v kostole, aby sa na svätej omši poďakovali Bohu za uplynulý rok. Večer sa zvyčajne konala veselica. Táto tradícia sa začala až po 2. svetovej vojne, pretože dovtedy boli zábavy až do Troch kráľov zakázané.

Na Silvestra sa pripravovala takmer rovnaká večera ako na Štedrý deň, len s tým rozdielom, že sa mohlo jesť aj mäso. Aj na stole bol rovnaký obrus, ale aj chlieb. Atmosféru večera posledného dňa v roku už v minulosti dotvárali mládenci streľbou a práskaním bičom. Obvyklé bolo tiež obradné umývanie a preobliekanie sa do čistých šiat.

Noc, ktorá predchádzala Novému roku mala zvláštnu moc zásluhou rôznych veštieb. Verilo sa

napr., že sa čo sa v tú noc prisnie, to sa aj splní. Mágia mala vplyv aj na predpovede počasia – červené zore ráno veštili víchrice, búrky, neúrodu a biedu, drobný hustý dážď bol zasa predzvesťou hustých plných obilných klasov.

K zvykom patrilo aj zametanie smeti do kúta miestnosti, nie von, aby sa niekto „nevymietol“ z domu, teda aby nezomrel. Zakázané boli tiež niektoré práce v domácnosti, ako pranie a vešanie bielizne, pretože ten, kto ju vešal, mohol ťažko zomierať, alebo sa dokonca obesiť. V silvestrovskom období sa konali zakáľacky, ktoré boli sviatkom celej rodiny. Zvykli sa plánovať svadby a žilo sa už očakávaním príchodu fašiangov. Zimné zvyky a tradície na Silvestra a Nový rok sa líšili

podľa regiónov a charakterizovali vtedajší život a dobu.

Ako na Nový rok...

Podľa našich predkov mali novoročné obrady a rituály odhaľovať budúcnosť, chrániť od pohrôm, prispieť k blahobytu a priniesť šťastie. Na Slovensku sa doteraz udržiava stará povera, že šťastie prináša prasiatko, a preto sa na novoročnom stole nesmie objaviť ani hus či bažant, teda hydina, ktorá lieta, pretože v novom roku by sa rozletel aj všetok majetok. Zato nesmie chýbať bravčové mäso, alebo pre istotu pečené malé prasiatko.

Podávala sa aj šošovica a jedlá s makom, pretože symbolizovali peniaze. Na Nový rok, 1. januára sa v minulosti tradovalo, aby si ľudia zabezpečili bohatstvo, prosperitu a úrodu, platil zákaz vstupu ženy ako prvej do domu. Nič dobrého neveštil ani príchod starého chlapa oblečeného v kožuchu. V každom dome však boli vítaní malí chlapi – vinšovníci. Ak do domu prišiel niekto cudzí, nesmel mať prázdne ruky a priniesť aspoň koláče, resp i peniaze, čo znamenalo, že prináša hojnosť a nie škodu.

Navyše musel zaželať: „Vinšujem vám šťastlivý nový rok, že nám dal Boh starý prežiť a nového dožiť!“ Na nový rok musel v celej domácnosti vládnuť poriadok a čistota, aby tak bolo po celý rok. Ženy chodili do kostola v bielom odevu, aby si zabezpečili úrodu pekného a vysokého ľanu. Niekde zasa v tento deň varili halušky, aby malo obilie veľké klasy. Smeti sa von nevynášali z obavy, aby v rodine nikto nezomrel, ale aj preto, aby sa z domu šťastie nevynieslo.

Novoročný vinš

Všetko krásne v novom roku, veľa dobrých ľudí po boku. Veľa šťastia, veľa zdravia, nech sa všetky plány daria.

Do nového roku vám teda prajeme 12 mesiacov bez nemo-ci, 53 týždňov šťastia, 365 dní bez starostí, 8 760 hodín lásky, 525.600 minút pohody a 31.536.000 sekúnd jedinečných okamihov.

In: internet, spracovala ED

pf 2017

Milí spoluobčania, príd'te s nami privítať

nový rok 2017

spoločným prípitkom a práním všetkého dobrého

1. 1. 2017 o 17. 00 h

v parku pri MKS

Usporiadateľ Obec Slovenska Ľupča a komisia kultúry pri OZ

Predvianočné posedenie seniorov

Nielen deti sa dočkali Mikulášskej nádielky. V tomto duchu sa nieslo aj pravidelné mikulášske stretnutie našich lupčianskych dôchodcov. Atmosféru spríjemnil vystúpením DFS Drienka.

eg

Mikuláš, Mikuláš, čo nám dáš?

V sprievode anjela, škriatka i čertov aj tento rok do našej obce prišiel Mikuláš. Deti z celej našej obce sa s ním stretli v parku pri MKS. Od tých odvážnejších sa dočkal básničky či pesničky. Slávnostne rozsvietil vianočný stromček, porozdával darčeky a deťom sľúbil, že príde aj o rok.

eg, Foto: ED

30. výročie založenia DFS Dratvárik

Spomienka na vznik

Keď sme v roku 1986 zakladali detský súbor, nebolo by ma napadlo, že sa v plnej sile dožije 30 rokov. Vtedy sme uvažovali len o jednom. Pokúsiť sa vzbudiť záujem o folklór u detí z Lupče a okolia tak, aby v tejto záľube pokračovali v dospelom súbore Partizán. Na založenie súboru, jeho vedenie a činnosť sú potrební mnohí ľudia. Dôležité sú aj technické podmienky, priestory na cvičenie, materiálne vybavenie, kroje, obuv, hudobné nástroje a rekvizity. To všetko sa v Lupči podarilo od začiatku vytvoriť a zabezpečiť. Najprv základná škola poskytla na cvičenie telocvičňu, neskôr obec spoločenskú miestnosť a kinosálu. Za to patrí vďaka vtedajšiemu vedeniu školy pani Birešovej a vedeniu MKS pani Sereďovej. S veľkou podporou vtedajšej prednostky OcÚ pani Dvoranovej

obec vo svojom rozpočte každoročne vyčlenila finančné prostriedky na chod a materiálne vybavenie. Ešte predtým sa prvotné nadšenie prejavilo veľkým dobrovoľníctvom pri poskytovaní materiálu a času pri výrobe prvých krojov. Tak padli za obeť aj posteľné plachty z výbavy tety „Cinky“ a Elenky Dávidovej, Jurajovej mamy a manželky.

Súbor mal podporu a pomoc aj od súboru Partizán. Jeho vtedajší organizačný vedúci Ferko Belík, ktorý sa stal o jeho krojové vybavenie, nikdy nezaváhal a pri vyradovaní už opotrebovaných alebo nepoužívaných krojov alebo ich súčasť, tieto daroval Dratváriku.

Pokiaľ sme nemali vlastnú detskú ľudovú hudbu, programové čísla tanečné aj spevácke doprevádzal na akordeóne Rudo Sereďy, neskôr aj so Štefanom Mališom. Manželia Sereďovci boli aj prvými súborovými organizačnými vedúcimi. Vybavovali vystúpenia, objednávali výrobu prvých krojov, kopcov a čižiem. Tak ako aj teraz, aj vtedy v začiatkoch do diania v súbore boli zapojené celé rodiny, mamy a otcovia účinkujúcich detí. Súbor rástol aj vekom aj umelecky. Postupne sa podarilo pod odborným vedením Mira Barana, lupčianskeho učiteľa a aktívneho člena ľudovej hudby Borievka, vychovať niekoľko generácií detských muzikantov, hráčov na husle, akordeón, kontrabas a cimbál. Dnes sú z mnohých profesionáli v rôznych hudobných odboroch. V mojich spomienkach sú to krásne časy plné nadšenia

a radosti z prichádzajúcich úspechov. Potlesk obecnstva, uznanie rodičov a miestnych autorít, to je tá najväčšia odmena všetkým, ktorí obetujú svoje sily, čas a niekedy aj prostriedky tomuto krásnemu koníčku. Niektorí zo spomenutých nie sú už žiaľ medzi nami živými, ale spomienka na nich, úcta a vďaka aj po rokoch im stále právom patrí.

Ako je vidieť, súbor stále srší energiou a radosťou z práce vo voľnom čase a má môj obdiv, hlavne však tí, ktorí ho v súčasnosti vedú. Bezpochyby najväčšiu zásluhu na tomto už 30 ročnom pôsobení Dratvárika v našej obci a na Slovensku, obdivuhodnú trpezlivosť a výdrž má Juraj Dávid. Sám by to však nedokázal a preto patrí moje uznanie a vďaka aj Zuzane Kučerárovej-Michalcovej, ktorá vedie ľudovú hudbu od skončenia činnosti Miroslava Barana. Patrí jej vďaka aj

za úpravy hudobných a tanečných čísiel. Vďaka si zaslúži Milka Debnáriková, ktorá nacvičuje najmenšie deti v Dratváriku, čo je najťažšie. Poďakovanie a uznanie patrí aj Matúšovi Ivanovi – Yetimu a Samovi Debnárikovi za nacvičovanie a choreografiu tancov, a všetkým, ktorí pomáhajú pri nácvikoch a vystúpeniach. Spomeniem aj Janku Krížovú a Andreja Gondu, ktorí už so súborom nepracujú, ale Dratváriku obetovali veľa času a energie.

Vďaka vám všetkým, prajem vám ešte veľa zdravia, síl a chuti pokračovať v začatej práci so súborom Dratvárik spred 30 rokov, ktorej som bol aj ja súčasťou a dnes sa spolu s vami teším, že súbor naďalej žije a hádam bude žiť aj ďalej. Vy ste toho zárukou.

Peter Lakomčík

Viac o 30. výročí DFS Dratvárik na facebooku Lupčianske zvesti – Obec SL

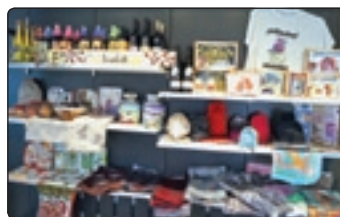
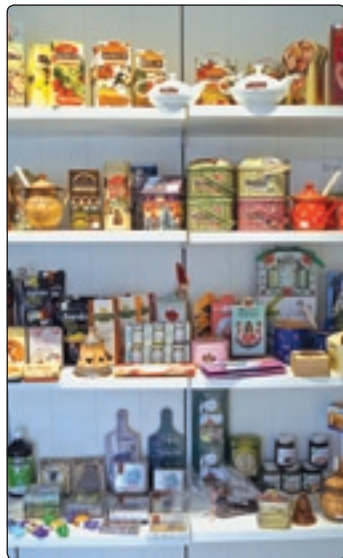
Na slávnostnom večere sa starosta našej obce Ing. Miroslav Macák poďakoval celému súboru a zakladajúcich členov ocenil pamätnými plaketaťami.

Darčeky a textil

Pozývame vás do novootvorenej predajne darčiek a textilu na Školskej ulici 1.

Predajňa je otvorená od pondelka do piatku v čase od 8.00 do 17.00 hod. V tomto predvianočnom čase je otvorená aj v sobotu od 8.00 – 11.00 hod.

Z ponuky vyberáme:

Darčkový sortiment, galantériu, pomôcky na kreatívne tvorenie, zdravotnú obuv, obliečky, vankúše, uteráky a iný tovar.

Tešíme sa na vašu návštevu.

INZERCIA

Dám do prenájmu 2,5 izbový byt so záhradkou.

Kontakt: 0905 921 295

INZERCIA

Dám do prenájmu 1-izbový byt na ulici Za Nožiarňou 1.

Kontakt: 0908 961 976

INZERCIA

Oprávár šijacích strojov (nových aj starých) ponúka svoje služby. Oprava sa vykoná po dohode v dome majiteľa. Dôchodcovia majú zľavu.

Kontakt: 0904 582 151

Opustil nás

V mesiaci november:

Ján Chmelko

Memento

Atmosféru prichádzajúcich vianočných sviatkov narušil v sobotu 3. decembra večer po 20.00 hodine zvuk hasičských sirén.

Plamene a dym bolo vidieť z diaľky. Každému, kto prechádzal cestou č. 1/66, alebo išiel Hronskou ulicou smerom k rampám, bolo jasné, že horí v rómskej osade. Oheň sa rýchlo šírila, plamene šlahali do výšky desiatok metrov a hustý dym štípal oči a bránil dýchaniu. Aj napriek tomu, že v osade zasahovali požiarni zložky z Banskej Bystrice, Brezna a aj dobrovoľní hasiči z našej obce do neskorých nočných hodín, tri drevené stavby úplne zhoreli. Zle prístupný terén a množstvo odpadu robili značné problémy pri hasení požiaru. Veľmi dôležité bolo dostať oheň pod kontrolu, aby sa nerozšíril na ďalšie objekty. Vďaka profesionálnemu prístupu hasičov sa to podarilo a odniesli si to len tieto načierno postavené chatrče. K zraneniu osôb nedošlo. Príčina požiaru sa vyšetruje. **eg**

PRI PRÍLEŽITOSTI BÍZIACICH SA SVIATKOV VIANOCSI VÁS SRDEČNE DOVOEJEME POZVAŤ NA UVEDENIE ZYKOSLOVNÉHO VIANOČNÉHO PROGRAMU DFS DRATVÁRIK POD NÁZVOM

„RADUJME SA, VALASI!“

DFS DRATVÁRIK SLOVENSKÁ LUPČA

DŇA 25.12.2016
V EUPČIANSKÝCH KOSTOLOCH:
14:00 RÍMSKOKATOLÍCKY
15:00 EVANJELICKÝ